

YÖNETİM KRİZİNİN ÜSTÜ ÖRTÜLÜYOR

1 Temmuz 2006 tarihinde saat: 21.45 civarında Bursa TEİAŞ'ta bulunan 380 kV'lık Bursa Doğalgaz Çevrim Santrali çıkış fiderindeki 2000 A'lık ayırıcının aşırı yükü kaldıramayıp bir fazının yanması ile başlayan arıza süreci 380 kV 1600 A'lık transfer ayırıcısının devreye alınması ile geçici olarak çözüldü. Fakat bu sefer Türkiye'nin Güney batısındaki santrallerin neredeyse tamamının devre dışı veya bakımda olmasından dolayı ve Milli Yük Tevzi merkezinde aşırı yüklenmeye engel olamamasından kaynaklanan arıza enterkonnekte şebekenin ardı sıra çökmesi ile 13 ildeki 17 Milyon vatandaşımızın 6 saat elektriksiz kalmasına sebep oldu.

Doğru enerji politikaları üretemeyip stratejik hatalar yapan, gerekli yatırımları yapmayan gerçek sorumlular ise hiç bir bedel ödemeksizin gözümüzün içine baka baka yine yıllar önce olduğu gibi karanlık senaryoları yazmaya başladılar bile. 1 Temmuz gecesi yaşananlar, uzun süredir ülkemizin temel konusu haline gelen Enerji Politikaları ve Yönetiminin yanlışlığına ilişkin oluşturduğumuz raporların ve görüşlerin haklılığına dair en somut sorunları açığa çıkarmıştır. Bursa Doğalgaz Çevrim Santrali çıkışı fiderinde yaşanan "arıza" nasıl olur da ülkenin güney batısından başlayan enterkonnekte şebekenin tamamını çöktürebilir?

Sadece güçleri toplamı 4500 – 5000 MW olan otoprodüktörlerin % 50 kapasite çalışırken kendi söylemleri ile şalter indirmesi sonucu böyle bir sistem çökmesinin meydana gelmesi nasıl ve ne ile açıklanır?

Orhaneli (210 MVA), Tunçbilek (300 MVA), Soma A-B(400 MVA) termik Santralleri bakımda ise; Peki Seyitömer (150 MVA), Yatağan (550 MVA), Kemerköy (150MVA), Yeniköy (250 MVA), Aliğa (800 MVA), Uzundere (600 MVA) Germencik (500 MVA), Oymapınar (430 MVA) neden devreye girmiyor? Niçin ve kimler tarafından hangi gerekçeler ile hepsi aynı zamanlarda kapalı tutuluyor ?

Böyle bir kriz anında niçin doğru yük akışı sağlanamıyor ?

Enterkonnekte sistemdeki iletim hatlarının niye alternatifi için yeni yatırımlar yapılmıyor?

Türkiyenin enerji sistemi Köprülü kavşaklardan, park bahçelerden, otoyollardan, han ve hamamlardan, vb daha mı önemlidir?

Gibi soruların aydınlatılması gerekirken, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler, TEİAŞ Genel Müdürü İlhami Özşahin'in açığa alındığını açıklıyor. Defalarca belirtilmesine rağmen gerekli yatırımların yapılmamasından, stratejik önemi olan enerji üretim santrallerin devrede olmamasından, yük akışını doğru planlayıp sistemi ayakta tutamayanların, kadrolaşma sevdaları ile stratejik mevkilere tecrübesiz personel atayanların, yıllardır yanlış enerji politikası uygulayanların hiç mi suçu yok ?

Bazı Bürokratları feda ederek sorumluluktan kaçmak yerine sorunun teşhisi yapılmalı gerçekler kamuoyuna açıklanmalıdır. Çözüm için yeni adımlar atılmalı, yeni kararlar alınmalıdır. Geçmişten hatırlayacağımız gibi ülkemiz karanlıkta bırakılma tehdidiyle, geleceği olmayan enerji politikalarına endekslenmiş, Dışa, doğalgaza bağımlı hale getirilmiştir. Bugün yaşanan böyle bir elektrik kesintisi, Türkiye'nin elektrik üretimindeki payı yüzde 25'leri aşacak düzeye yükseltilecek, yap-işlet santrallerine yönelik yargı kararını uygulamamak için hazırlanan yasa tasarısının TBMM'den geçirildiği güne rastlamış olması da dikkat çekicidir. Halkımızın yargı kararları ile karanlıkta kalmak arasında bir seçime

zorlanmakta ve karanlık senaryoları ile sınırlı bir hukuğu böyle bir zemine sıkıştırmak kimsenin lehine olmayacaktır.

Ülkenin enerji politikalarını yönlendirenler, ne Rusya-Ukrayna doğalgaz krizinden, ne de bir kamu hizmeti olan elektriğin tamamen piyasaya bırakılması durumunda ortaya çıkan krizlerden, ne de Odamız gibi duyarlı kesimlerin bugüne kadar yaptığı uyarılardan ders almışlardır. Yaşanan elektrik kesintileriyle bir taraftan kamu zararına işleyen çarkın sürdürülmesinin gerekçesi oluşturulmaya çalışılmakta, diğer taraftan da basit bir arıza olarak gösterilerek kamunun yatırımlardan çekilip piyasanın tamamen özel sektöre bırakılmasının yarattığı yönetim krizinin üstü örtülmektedir.

Son 10-15 yıldır ne yazık ki enerji alanında gereken ölçüde yatırımlar yapılmamakta, dağıtım ve iletim hatlarındaki bakım ve iyileştirmeler için yeterli kaynak ayrılmamaktadır. Alım-satım garantili doğalgaz santralleri nedeniyle bu santrallere olan bağımlılık had safhaya çıkarılırken, kamunun elindeki santraller çalıştırılmamaktadır. Nitekim Enerji Bakanı, yaşanan elektrik kesintisi olayında sorunun Kemerköy, Yeniköy ve Yatağan termik santrallerinin tekrar devreye alınmasıyla çözüldüğünü açıklamıştır.

Bakan Hilmi Güler, elektrik kesintilerine yönelik yaptığı açıklamada, sorunun bir parçasını elektrik fiyatlarıyla ilişkili olarak otoprodüktör santrallerinin sisteme enerji vermek yerine daha ucuz tarifenin uygulandığı saatlerde sistemden elektrik çekmelerinden kaynaklandığını söylemektedir. Evet özel sektör santralleri elbette kendileri için en karlı olan durumu tercih etmekte, ülkenin elektriksiz kalmasıyla ilgilenmemektedir. Hatta ülkenin elektriksiz kalmasını kendi taleplerinin gerçekleştirilmesi için bir unsur olarak kullanabilmektedirler. Otoprodüktör santrallerinin sattıkları elektrik için fiyat artışı yapılması talepleri dikkate alındığında, bu sistemden çekilişleri bir eylem olarak da algılanmaktadır. Zaten yaratılmak istenen serbest rekabet ortamının bu şekilde işleyeceği açık değil midir? Bu durum elektriğin piyasanın inisiyatifine bırakılmayacak kadar önemli olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Nitekim Sayın Başbakanımız dünkü açıklamalarında "Kim halkın hizmetindeki yatırımları aleyhte kullanmaya çalışırsa,biz orada acımasız davranırız" ve "bu ağır faturayı millet çeker ama kendileri de muhakkak bunun içinde yer alırlar" diyerek bugüne kadar yapılan yanlış uygulamaları dile getirmişlerdir.

Yaşanan olayda Türkiye, özelleştirme işlemini tamamlayamamış olması nedeniyle yine de şanslı konumdadır. Kamu santralleri olan Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy'ün kontrol yetkisi hala kamunun elindedir ve böyle bir kesinti sırasında devreye alınabilmişlerdir. İyi ki Yeniköy ve Kemerköy'ün özelleştirmesinden vazgeçilmiştir. Elektrik alanına, yalnızca otoprodüktörler, yalnızca

yap-işletler, yalnızca rüzgar santralleri, yalnızca yap-işlet-devretler, yalnızca iletim ve dağıtım hatları, yalnızca mobil santraller,yalnızca termik santraller, yalnızca hidrolik santraller gibi sınırlanmış bakış açılarıyla yaklaşmak, bu alandaki sorunları çözmek yerine daha da derinleştirmektedir. Hükümet, bütüncül ve kamusal bir yaklaşım yerine, tek tek parçaları ele almakta, "O dönemin koşullarında böyle anlaşmalar imzalanmış, anlamak lazım" mantığıyla bu alandaki kaosu sürdürmektedir.

Bir kamu hizmeti olan elektrik alanı, yaşadığımız elektrik kesintisi olayında da görüldüğü gibi, termik santralleri, doğalgaz santralleri, trafolar, dağıtım ve iletim şebekeleri ile birlikte bir bütündür. Bu bütünün parçalanmış olması ülkemize yarar değil, zarar getirmektedir. Birkaç yıl sonra kamunun yatırım yapması zaten bir zorunluluk haline gelecektir. Daha fazla sistemde tahribat yaratmadan hemen, şimdi, acil olarak kamusal çözümler üretilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle acilen yapılması gerekenler:

* Arz güvenliği sağlanmalıdır.

* Enterkonnekte şebeke yenilenmeli, alternatif ring hatları yapılmalı (İçtaş-Soma) iletim hatları gözden geçirilmelidir. Gerekli bakımlar için ödenek ayrılmalıdır.

* Milli Yük tevzi merkezi yük alma ve atma koordinasyonunu iyi sağlamalı tüm konuşmalar kayıt altına alınmalı bazı yaptırımlar sözleşmelere konmalıdır.

* Enerji sisteminde otoprodüktör ve otoprodüktör grupları, güneş, rüzgar santralleri, hidrolik santraller, termik santraller, komple bir bütünün parçası olarak çözülmeye çalışılmalıdır.

* Özelleştirmeler yeniden gözden geçirilmelidir. Elektrik üretim ve dağıtım şirketlerinin özelleştirilmeleri yapılırken ileride ne gibi sorunlar yaratacağı düşünülmeli adımlar şimdiden doğru atılmalı yeni projeler buna göre hazırlanmalıdır...

* Sorunlar ve sorumlular tespit edilmeden karanlık senaryolar yazılmamalıdır. Nitekim karanlık senaryolar yazarların şu anda kendilerinin karanlıkta olduğu unutulmamalı ve adımlar ona göre atılmalıdır.

*Krizler iyi yönetilmelidir. Santrallerin çalışma durumu,iletim hatlarının durumları, kamu özel dengesi vb durumlar için en kötü senaryoya göre planlar yapılmalı ve en az hasarla bu tip krizler atlatılmalıdır.

13 kentin 6 saat elektriksiz kaldığı bu olaydan gayet iyi anlaşılmalıdır ki Elektrik Üretimi ve Dağıtım birlikte ve kamu eliyle yapılmalıdır.

Odamız enerjinin kendisinin değil enerji yönetiminin sorun olduğunu yıllardır belirtmektedir. Bu nedenle Enerji Politikaları ve Yönetimi kamu tarafından, uzmanlar, meslek odaları ve yurttaşların katılımıyla planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Bugünümüzü doğru planlayıp yönetemeyenlerin yarınlarımızı planlayıp yönetmeye hiç hakları yoktur.